

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Факультет іноземних мов
Факультет іноземної філології
Історичний факультет

ПИТАННЯ СХОДОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ

*Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
28 березня 2019 р.*

Харків – 2019

часів, про це можна дізнатися із легенд. У давні часи Китай заповнила легенда про врятованого тигром Конфуція. Кажуть, у дитинстві, він був настільки бридкою дитиною, що батьки відмовилися від нього і вирішили залишити немовля на горі, але тигр врятував життя майбутнього філософа. Найбільш значущим птахом для китайців є фенікс. Чарівне створіння є образом вірності, чесності та пристойності. Саме тому, ці образи фігурують у китайських метафорах та фразеологізмах.

Аналіз образів метафор, що лежать в основі розглянутих фразеологізмів, демонструє використання назв тварин, рослин, речовин і матеріалів, природних явищ, а також деяких міфологічних істот, як елементів порівняння, що є доказом давнього походження фразеологізмів. Саме фразеологізми та метафори допомогли людству доповнити картину різнобарв'я Китаю.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Щічко В.Ф., Радус Л. А. Курс лекцій з історії китайської мови: ВЦ «ВКН», 2015.- с.192.
2. Чжан Ху Янь. Міфи та легенди Китаю: ВЦ «Шанс», 2017. -247с
3. Li Yihua. Фразеологічний словник китайської мови. — Пекін: ВЦ «shang wu chu pan she», 1996. — 373 с.
4. Нефедов С., Історія Китаю : Видавництво Уральського Університету, 1992.-168с.
5. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Метафора>
6. <https://cyberleninka.ru/article/v/zoomorfizmy-kitayskogo-yazyka-kak-sredstvo-aksiologicheskoy-harakteristiki-cheloveka>

КОНЦЕПТ «ЛЮБОВ» У ТУРЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ

Гаврикова Валерія Сергіївна, студентка 4 курсу

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Науковий керівник: І.А.Скразловська

Розвиток сучасної когнітивної лінгвістики тісно пов'язаний з антропоцентризмом, який фокусує увагу дослідника навколо людини. Любов – це важливий та невід'ємний компонент внутрішнього світу людини, який не може не відобразитися у мові й культурі кожного окремого народу (2).

Метою нашого дослідження є розглянути та визначити особливості концепту «любов» на матеріалі турецьких фразеологізмів. Матеріалом для дослідження послуговували 112 турецьких прислів'їв та ідіом з семантикою «любов».

Першим турецьким лінгвістом, який фундаментально зайнявся питаннями фразеології, став Омер Асим Аксой (1898-1993) – саме його роботи стали теоретичною базою для нашого дослідження. На думку вченого, фразеологія в цілому «найбільш чітко здатна висловлювати

етнокультурну специфіку мови, адже ця наука несе у собі нескінченний досвід всього етносу, надбаний протягом багатьох віків» (4). Саме завдяки близькому взаємозв'язку між мовою та культурою, фразеологізми є актуальною темою для дослідження у сучасній лінгвокультурології, етнолінгвістиці та когнітивній лінгвістиці.

У когнітивній лінгвістиці концепт виступає провідним поняттям. Незважаючи на розмаїття трактувань концепту, методів його дослідження та способів репрезентації, єдиного підходу до розв'язання проблеми не виявлено, а також немає його однозначного тлумачення. Вивчаючи національно-культурну специфіку фразеологізмів, часто виникає проблема аналізу концептів, як «структур національної свідомості, загальних для всіх представників даного соціуму» (3). Перш за все увага лінгвістів направлена на концепти, які тісно пов'язані з культурою народу та найкраще відображають його особливості. Виявлення та аналіз основних термінів у світосприйнятті носіїв мови – це важлива задача для науковців.

У нашій роботі концепт «любов» розглядається як складна та глибока одиниця, яка характеризується залежно від різних ситуацій. В емоційній системі людини поняття «любов» є базовим. Через нього актуалізуються й інші властивості людини, такі як інтелект, сприйняття, фізичні реакції тощо.

У турецьких фразеологізмах концепт «любов» виражається декількома лексичними одиницями, що вказує на важливість цього почуття для турецького менталітету. Це іменники *aşk*, *sevgi*, *sevda*, *muhhabet*; прикметники *aşık*, *sevgili*; дієслова *sevmek*, *aşık olmak*; дієприкметники *seven*, *sevilen*; дієприслівник *severek*.

Найчастіше у турецьких фразеологізмах концепт «любов» виражається через лексему *aşk*, що означає «кохання», «любов», «закоханість» між чоловіком та жінкою. Лексема *sevgi*, окрім почуття двох закоханих, може виражати любов до сім'ї, дітей, улюбленої справи, країни тощо. *Muhhabet* позначає любов, близьку до дружби (*muhhabet iki baştan olur*). Лексема *sevda* виражає палку любов чи пристрасть і нерідко зустрічається у значенні нещасливої любові, що спричиняє страждання: *kara sevda*. Також порівняйте: *sevda çekmek* – «страждати від кохання, бути захопленим пристрастю»; *Sevda geçer yalan olur, sonra sokar yılan olur* – «Кохання минає – стає брехнею, потім жалить – стає змією».

У кожного народу концепт «любов» має свій глибокий асоціативно-вербальний зв'язок. Серед лексичних одиниць, що входять до асоціативного ряду «любов» у турецьких фразеологізмах, можна виділити такі: *nişan* – заручини (*aşık nişanı sevgili kuşatı sever; aşık nişan dervişe burhan*); *ateş* – вогонь (*aşk ateşi yanmayınca yakmaz imiş; aşk ateşten gömlektir, aşkıdan küll olmak*); *kalp, gönül* – серце (*kalp kalbe karşıdır; gönül ferman dinlemez; gönül bağlamak*); *demir* – (*aşk bir demirden leblebidir*

çiğneyene aşk olsun; aşk ile pençeleşmeye demir bağı gerek); ağlatmak – змушувати плакати (*aşk ağlatır dert söyler; aşğa “niçin ağlarsın” demişler, “gülmek için” demiş*).

Зробивши аналіз функціонування лексичного відображення концепту «любов» у турецьких фразеологізмах ми виявили такі ключові семантичні компоненти:

- любов – це божевілля (*aşık ile delinin farklı: biri gülmez biri ağlamaz imiş; deli gibi aşık*);
- любов – це почуття, якого нелегко позбутися (*aşık sevdadan vazgeçirmeye say, deryayı kurutmaya say gibidir*);
- любов – це могутня сила, що здатна змінити світ (*aşk dünyayı döndürür*);
- любов не бачить жодних недоліків коханого, любов сліпа (*aşık olan kördür*);
- любов – це натхнення (*aşk olmayınca meşk olmaz*);
- любов – не дрібниця, воно є дуже важливим (*aşık sevdası abes değil*);
- закохані бачать увесь світ один в одному (*aşık dünyayı taşukasının aynası sanır*);
- любов не терпить обмежень (*aşık ile molların arası iyi olmaz*);
- кохання завжди знайде свій шлях (*aşk her zaman kendine bir yol bulur*);
- поруч один з одним закохані почувають себе затишно (*aşık olan bülbüller gibi sakın; aşk yuvası*);
- любов вчить терпінню (*gülü seven dikenine katlanır*);
- любов повинна бути взаємною (*sev beni, seveyim seni*).

Отже, проаналізувавши особливості концепту «любов» на матеріалі турецьких фразеологічних одиниць, ми можемо зробити висновок, що модель любові будується в свідомості носіїв мови на основі культурної специфіки. Турецька мовна традиція поділяє любов на кохання чоловіка і жінки (*aşk*), любов у широкому сенсі слова (*sevgi*), пристрасть (*sevda*) та дружню симпатію (*muhabbet*). Любов відображається у турецьких фразеологізмах як красиве і сильне почуття, яке не має обмежень, воно гаряче як вогонь, й міцне, як залізо, здатне перегорнути світ і пов'язане у першу чергу з серцевою прихильністю. Любов сліпа й терпляча, змушує страждати й сміятися, є джерелом натхнення і спокою. Важлива умова щасливого кохання – його взаємність, а результат – офіційні заручини.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баштабак А.Ш. Фразеологизмы в турецком языке и их особенности // Международный научный журнал «Символ науки». М., 2016. - С.117-199.
2. Воркачев С.Г. Любовь как лингвокультурный концепт. - М.: ИТДГК «Гнозис», 2007. - 287с.

3. Шаховский В. И., Панченко Н. Н. Национально-культурная специфика концепта «обман» во фразеологическом аспекте // Фразеология в контексте культуры. М., 1999. - с. 285-288.
4. Aksoy Ö.A. Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü. – İnkilap Yayınevi, 2007. – С.1. – 486 s.

ПОХОДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ "我" В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Грицай Анастасія Павлівна, студентка I курсу

Київський університет імені Бориса Грінченка

Науковий керівник: д. ф. н., проф. Резаненко В. Ф.

У кожної нації є своє особливе ставлення до бачення власного місця у світі. Хто ж ми? Ми? Цей займенник першої особи множини добре відомий більшості у світі, бо хоча б раз у житті людина в повсякденній розмові або на важливій посаді представляла чи представлятиме свою країну, колектив або партнера, тож перше, що спадає на думку, коли хочеться сказати від себе та друзів, родини, університету, компанії, країни, слово — «ми».

Кожна мова має такий займенник — слово, що називає групу людей, що ж щодо японської мови? Чи є подібне слово у мові країни Вранішнього Сонця? Звичайно є, однак розмаїття японської лексики та еволюція граматики створили досить широке явище синонімії. Наприклад: 我々 (*ware ware*) (々 — означає повторення попереднього ієрогліфу), 私達 (*watashi tachi*), 僕達 (*boku tachi*) та інші. Ці усі займенники є синонімами слова «ми», яке кожен з нас повсякчас використовує.

Нашу увагу привернув один з цих синонімів, а саме — 我々 (*ware ware*). Причина у розгляді саме цього займенника лежить у ієрогліфі 我 (*ware*), цей ієрогліф окрім японської, використовується і у сучасній китайській мові (*wǒ*), як займенник, який позначає першу особу однини, тобто аналогом в українській мові є — «я».

Ієрогліф 我 за (див. *Шовень Дзедзи*) походженням означає людину, яка тримає алебарду. Людину, яка стоїть та відкрита до інших, однак вона має зброю, якою може скористатися, а, отже до неї варто уважно ставитися. Відповідно повтор є своєрідним показником множини (який часто використовується у виразах на кшталт 山々 (*yama yama*), що підкреслює множину).

Цей ієрогліф не тільки позначає у китайській мові «я» та у японській «ми», а й є складовою інших ієрогліфів та у поєднанні спричиняє відтінок значення. Наприклад: (зазначено верхнє читання)

自我 (*jiga*) — его;